

Matkailututkimus 4: 2, 80–86 (2008)

©Suomen matkailututkimuksen seura

Keskustelua

Lisää kansainvälisyyttä ja laatua?

Matkailun tutkimuksen ja sen arvioinnin 'uudet' haasteet

Jarkko Saarinen

Maantieteen laitos, Oulun yliopisto

Nykyisen tutkimus- ja koulutuspolitiikan tyypillinen piirre on tarve arvioida jokseenkin kaikkea toimintaa. Tutkimus on viime vuosina saanut osakseen enenevässä määrin arviointia, vähiten huomiota tuntuu saavan korkeakouluhallinto ja itse arviointitoiminta. Osa tutkimus- ja koulutustoiminnan arvioinneista vaikuttaa ikään kuin muodon vuoksi suoritetuilta projekteilta, jotka 'tulee tehdä kun niin on tapana'. Toisaalta arviointeja käytetään kasvavassa määrin toiminnan arvottamiseen, suuntaamiseen ja myös radikaalien muutosten perusteluina. Tällöin ei ole yhdentekevää miten ja millä kriteereillä esimerkiksi matkailun tutkimusta arvioidaan ja verrataan jonkin muun alan tutkimus- ja koulutustoimintaan tai millä perusteilla tutkimusresursseja ja koulutuspaikkoja suunnataan tulevaisuudessa. Näiden tekijöiden selvittäminen edellyttää arviointitoiminnalta riittävää läpinäkyvyyttä, joka kuitenkin hyvin harvoin toteutuu. Harva tutkija tietää esimerkiksi sitä, miten Suomen Akatemian rahoituspäätokset käytännössä lopulta syntyvät.

Arviointitoiminta kohdistuu paitsi tutkimushankkeisiin myös yksittäisiin tutkijoihin, tutkimusryhmiin sekä tutkimus- ja koulutusorganisaatioihin. Akateemisessa arviointikeskustelussa korostuvat avaintermeinä erityisesti laatu ja kansainvälisyys. Lisäksi matkailualan yhteydessä tuodaan usein esille tutkimustiedon sovellettavuus. Tällä viitataan alan elinkeinokytkeihin. Kaikkia näitä avainsanoja ja niiden käyttöä yhdistää se, ettei niitä useinkaan koeta tarpeen varsinaisesti määrittellä. On kuitenkin epäselvää, mitä laatu eri tutkimusaloilla (käytännön) mittarina tarkoittaa tai mikä on relevantti ja 'aidosti' toiminnan ja sen tuotosten kansainvälisyyttä kuvaava indikaattori. Samoin tutkimustiedon sovellettavuuden sisältö otetaan monesti ikään kuin annettuna. Mutta onko matkailuelinkeinon nykyisiä kasvutarpeita palveleva perustieto esimerkiksi 'enemmän soveltavaa' tutkimusta kuin elinkeinon kasvun rajoja nyt ja tulevaisuudessa määrittävä ja kasvua rajoittava tutkimus vai päinvastoin? Uskoisin että esimerkiksi 1990-luvun alun lamaa edeltäneet varoituspuheenvuorot matkailu-

rakentamisen ylikuumenemisestä olivat ainakin veronmaksajien näkökulmasta huomattavasti 'soveltavampia' kuin elinkeinon silloista kasvua pönkittävät tutkimukset.

Kriteerien epämääräisyyden haasteista huolimatta tutkimus- ja koulutusalojen arvioinneilla legitimoidaan melko suuriakin rakenteellisia muutoksia. Esimerkiksi suomalainen yliopistokenttä on jo periaatteellisesti jaettu 'tutkimusyliopistoihin' ja 'yliopistoihin' sekä käytännössä pakotettu erimuotoisiin yhdistymisiin ja liittomalleihin, joiden toimivuudesta itse ydintehtävän (tutkimus ja opetus) näkökulmasta ei ole takeita. Samoin ammattikorkeakouluissa on käynnissä koulutusohjelmien ja -paikkojen uudelleenjakoa, joka näyttää kohdistuvan vakavasti erityisesti matkailualaan (ks. Toivonen 2007).

Matkailun tutkimusta ei tehdäkään irrallaan laajemmista tutkimus- ja koulutuspolitiikan muutoksista ja suomalaista matkailualan tutkimusta ja koulusta on viime aikoina arvioitu ahkerasti. Tämä on sinällään hyvä asia; alalle on eduksi tuntee ja keskustella menneistä, nykyisistä ja tulevista ongelmista, haasteista ja vahvuuksista. Tässä keskustelupuheenvuorossa, joka perustuu Matkailututkimuksen seuran 2008 vuosikokousesitelmään, ei kuitenkaan paneuduta viimeaikaisiin kotimaisiin matkailualan arviointeihin. Ne ovat sinällään tärkeitä ja ansaitsevat siten oman keskustelunsa ja 'arviointinsa', jota on jo joidenkin arviointien pohjalta käyty tässä lehdessä (Toivonen 2006). Tämän puheenvuoron tarkoituksena on luoda yleiskatsaus tutkimusalan haasteisiin ja alan arvioinnin kansainvälisiin peruskysymyksiin, jotka osaltaan ohjaavat myös kotimaisen matkailun tutkimuksen arviointitoimintaa.

Matkailun tutkimuksen perinteiset ongelmat ja myytit

Hallin ja Pagen (1999) mukaan matkailun tutkimuksen keskeisimmät ongelmat ovat liittyneet (1) heikkoon akateemiseen arvostukseen, (2) alan tutkimuksen teoreettisen ja käsitteellisen perustan ohuuteen ja (3) julkaisuutoiminnan 'näkyttömyyteen'. Nämä kysymykset ovat pitkälti toisiinsa kytköksissä ja toisiaan ruokkivia; esimerkiksi julkaiseminen niin sanotuissa harmaissa sarjoissa ('näkyttömästi') ei tuota akateemista arvostusta, ja teoreettisesti 'ohutta' käsikirjoitusta on vaikea saada julkaistuksi arvostetussa kansainvälisessä tutkimusjulkaisussa. Lisäksi Franklin ja Crang (2001) ovat listanneet matkailun tutkimuksen ongelmiksi taloudellisen reduktionismin, soveltavan tutkimusotteen ja tapaustutkimusvetoisuuden. Viime mainitulla he viittaavat yksittäisiin empiirisiin tutkimuksiin, joissa tutkijat esimerkiksi kuvaavat mitä jossakin tietyssä kohteessa matkailullisesti tapahtuu. Tämä ei tarkoita, ettei tämänkaltaisilla tapaustutkimuksilla olisi ansionsakin, mutta Franklin ja Crang näkevät ongelmalliseksi niiden liian hallitsevan osuuden matkailun tutkimuksessa. Franklin ja Crangin tapaan määriteltyjen tapaustutkimusten kautta ei rakennu laajempaa yleistettävyyttä tai yhteyttä oman tai lähialan kirjallisuuteen. Tämä puolestaan johtaa tutkimustoiminnan teoreettisen ja käsitteellisen perustan haasteisiin sekä alhaiseen akateemiseen arvostukseen ja heikkoon näkyvyyteen julkaisuutoiminnassa.

Toisaalta myös alan elinkeinokytkennät on usein nähty ohuiksi. Tämä on hieman yllättävää alalle, jonka tutkimustoimintaa kritisoidaan liian soveltavaksi ja luonteeltaan taloudellisesti reduktionistiseksi (ks. Franklin ja Crang 2001). Vaikuttaakin siltä

kuin matkailun tutkimus olisi eräänlainen väliinputoaja, joka ei keskustelussa tunnu täyttävän akateemisia kriteerejä eikä toisaalta vastaavan elinkeinon soveltaviin tietotarpeisiin. Ei olekaan ihme, että matkailun tutkijoiden akateeminen identiteetti on ajoittain haussa ja koetuksella. Edellä esitetty on kuitenkin aivan liian synkkä kuva nykyisestä matkailun tutkimuksesta. Kuten kaikilla tutkimusaloilla myös matkailun tutkimuksessa on puutteita ja ongelmia, mutta yllä kuvatut kysymykset liittyvät lähes minkä tahansa alan tutkimuksen kehittymiseen. Matkailun tutkimuksen kohdalla ne liittyvät erityisesti alan kehittymiseen 1950-luvulta 1980-luvulle, jolloin tutkimustoimintaa monesti määrittivät elinkeinot tarpeet ja taloudelliset kysymykset (ks. Jafari 2001). Parin viime vuosikymmenen aikana alan tutkimuksen teoreettinen ja käsitteellinen keskustelu on kuitenkin aiempaan verrattuna syventynyt (ks. Hall & Page 1999) ja esimerkiksi yhteiskuntatieteissä tapahtuneet monituiset 'käänteet' ovat varsin nopeasti heijastuneet matkailun tutkimukseen. Esimerkiksi liikkuvuuden (mobiilitieitin) tutkimuksessa – jota osa tutkijoista nimittää paradigmaattiseksi käänteeksi yhteiskuntatieteissä (ks. Sheller ja Urry 2006) – matkailun tutkijat ovat viime vuosina olleet keskeisesti esillä. Samalla julkaisutoiminta on tullut näkyvämmäksi ja alan tutkimusteemat ovat monipuolistuneet. Gibsonin (2008) mukaan esimerkiksi matkailumaantieteen julkaisutoiminta on ollut jopa kansainvälisempää kuin muu ihmismaantieteellinen tutkimus ja soveltuu siten malliksi koko ihmismaantieteen kentän kehittymiselle tulevaisuudessa.

Matkailun tutkimuksen johtavien kansainvälisten julkaisusarjojen tai alan kotimaisen lehden perusteella on myös vaikea väittää alan tutkimuksen olevan nykyisin liian soveltavaa tai vahvasti taloudelliseen reduktionismiin taipuvaista. Vertaisarvioidun julkaisutoiminnan kasvua on tukenut varsin massiivinen uusien julkaisusarjojen perustaminen; verrattuna 1980-lukuun tällä hetkellä lienee kymmenkertainen määrä matkailun ja vapaa-ajan tutkimuksen kansainvälisiä julkaisufoorumeita. Uusia ja yhä spesifimpiä sarjajulkaisuja lanseerataan vuosittain. Alan akateeminen arvostuskin lienee matkalla hieman noussut – ainakin jos sitä mitataan perustettujen oppituoilien ja koulutusohjelmien määrällä. Toisin kuin 1980-luvulla Suomessakin on nykyisin useita professuureja ja yliopistollisia koulutusohjelmia, joiden määreenä on matkailun tutkimus.

Matkailun tutkimuksen 'uudet' haasteet ja myytit

Huolimatta matkailun tutkimuksen viime vuosien myönteisestä kehityksestä alan tutkimuksella on arviointitoiminnan kontekstissa uudet haasteensa. Niistä keskeisimpiä lienevät laatu- ja kansainvälisyyskeskustelu sekä alan elinkeinoyhteyksien painottaminen. Viime mainittu on oma laaja kokonaisuutensa, johon tässä puheenvuorossa ei siis syvennyttä. Itsestään selvästi monet näistä arviointitoiminnan tuomista 'uusista' haasteista viittaavat myös alan perinteisiin ongelmiin.

Laadun osalta keskeinen kysymys lienee se, mitä hyvällä tutkimuksella tarkoitetaan: mitä on hyvä tutkimus? Yleisesti laatua mitattaessa voidaan periaatteessa kiinnittää huomiota koko 'tuotantoprosessiin' tai vain pelkästään lopputuotteeseen eli esimerkiksi julkaistuun artikkeliin. Ilmeisesti käytännön syistä johtuen akateemisen

toiminnan arvioinnissa varsinaisen lopputuotteen rooli on korostunut, mutta erilaisien eettisten ohjeiden ja tutkimuslupamenettelyjen avulla pyritään huomioimaan tutkimuksen kokonaisprosessikin. Klassinen ajatus tutkimuksen laadusta viittaa tutkimuksessa esitetyn argumentin vahvuuteen; siihen mitä arvoa tuloksilla ja tehdyllä 'löydöllä' on akateemiselle yhteisölle ja yhteiskunnalle? Se millä foorumilla tai millä kielellä argumentti on tehty on tässä mielessä sivuseikka. Paasin (2005) mukaan argumentin itseisarvoa ovat viime vuosina kuitenkin arvioinneissa korvanneet yleiset kansainvälistymisvaatimukset ja julkaisumuodolle asetetut kriteerit.

Käytännössä ja pelkistetysti sanoen tutkimuksen kansainvälisyys tarkoittaa nykyisin julkaisemisesta englannin kielellä (ks. Paasi 2005). Esimerkiksi metsäalan johtavassa suomalaisessa tutkimusorganisaatiossa tutkimuksen arviointityön käynnistyttyä 1990-luvulla suomalaisen tutkijan saksalaisessa sarjassa saksaksi julkaistu väitöskirja määrittyi kansallisen – ei kansainvälinen – tason julkaisuksi. Sen sijaan suomalaisen tutkijan suomalaisessa englanninkielisessä sarjassa julkaistava artikkeli arvottui automaattisesti kansainväliseksi. Julkaisumuodon osalta arviointityö on viime vuosina puolestaan korostanut vertaisarviointia käyttävien julkaisusarjojen arvoa. Tämänkään kriteerin osalta ei ole välttytty arviointityön alkuvaiheessa ylilyönneiltä. Esimerkiksi 1990-luvun puolivälissä kansainvälisen kustantajan julkaisema englanninkielinen kirja edusti ns. nollatulosta verrattuna referee -artikkeliin Oulun yliopiston luonnontieteellisen tiedekunnan rahanjakomallissa.

Sittemmin em. arviointikriteerejä on alkuvaiheen ylilyöntien jälkeen muokattu, mutta edelleen laadun ja kansainvälisyyden arviointiin liittyy ongelmia. Kuten todettu termit ovat moniselitteisiä, mutta niitä tulisi pystyä mittaamaan ts. arvottamaan helposti. Keskeisin mittauskeino ja ilmentymä uudesta laatu- ja kansainvälisyysajattelusta ja sen mukanaan tuomista haasteista on ISI (Institute of Scientific Information) tietokannan käyttö tutkimustoiminnan arvioinnissa ja sen ohjaamisessa. Paasin (2005) mukaan ISI -rankatut lehdet edustavat varsin epätasa-arvoista julkaisu-tilaa verratessa eri kielialueita ja tieteenaloja. Hän kohdistaa tarkastelunsa erityisesti maantieteen alaan, mutta myös matkailun tutkimuksessa ISI:n yksipuoliseen käyttöön tutkimuksen laadun arvioinnissa voi suhtautua varauksella. Ennen vuotta 2008 ISI -tietokantaan sisältyi vain kaksi alan julkaisusarjaa: *Annals of Tourism Research* ja *Tourism Management*. Ne kieltämättä edustavat alan kärkijulkaisuja, mutta toisaalta ne jättävät katveeseen monia muita laadukkaita julkaisusarjoja ja pääosan alan julkaisutoiminnasta.

Vuoden 2006 kesäkuuhun mennessä ISI-tietokantaan oli kertynyt 5948 matkailuteemaista artikkelia. Niistä kymmenen viitatuimman kärjessä oli vain yksi matkailututkimuksen alan sarjassa – *Annals of Tourism Research*issa – julkaistu artikkeli, loput artikkeleista oli julkaistu muun muassa *Ambiossa*, *Environment and Planning D* -sarjassa, *Conservation Biology*ssä ja *Clinical Infectious Diseases* -sarjassa, joita harvemmat matkailun tutkijat seuraavat tai ylipäättään tunnistavat sarjoiksi joissa matkailun tutkimusta julkaistaan. ISI -tietokannan perusteella kuitenkin juuri ne artikkelit edustavat 'laatua' matkailun tutkimuksessa. Toisaalta julkaisusarjoittain tarkasteltaessa varsinaiset matkailun tutkimuksen sarjat (ne kaksi mahdollista) tulevat paremmin esiin (taulukko 1). Erityisesti *Annals of Tourism Research*in rooli on korostuneesta esillä siteeraus -indekseissä, sillä lähes kolmasosa kaikista matkailun

tutkimukseen tehdyistä siteerauksista perustuu ko. lehdessä julkaistuihin artikkeleihin. Tässä yhteydessä on huomattava, että tehdyt siteerauksetkin lasketaan vain ISI-tietokantaan kuuluvissa sarjoissa julkaistuista artikkeleista. Näin ollen esimerkiksi mikään tässä puheenvuorossa tehdyistä viittauksista ei päädy ISI-tietokantaan.

Taulukko 1. Matkailun tutkimuksen siteeratuimmat lehdet ISI-tietokannan mukaan (kesäkuussa 2006). Prosenttiluku kuvaa osuutta kaikista siteerauksista (n=5948, hakusana: tourism).

1.	<i>Annals of Tourism Research</i>	32,4 %
2.	<i>Tourism Management</i>	6,6 %
3.	<i>Biological Conservation</i>	2,4 %
4.	<i>Ambio</i>	2,2 %
5.	<i>Environmental Conservation</i>	2,2 %
6.	<i>Biodiversity and Conservation</i>	1,8 %
7.	<i>Marine Pollution Bulletin</i>	1,4 %
8.	<i>Conservation Biology</i>	1,2 %
9.	<i>Ecological Economics</i>	1,0 %
10.	<i>Environmental Management</i>	1,0 %

Kansainvälisesti ISI-tietokantaa hyödynnetään eri tutkimusyksiköiden, -ryhmien ja yksittäisten tutkijoiden (esim. virantäytöissä) arvioinneissa varsin laajasti. Esimerkiksi Iso-Britanniassa RAE (Research Assessment Evaluation) on perustunut monilla tutkimusaloilla vahvasti ISI-tietokantaan ja tulevaisuudessa sen roolin on suunniteltu kasvavan arviointityössä. On myös huomattava, että arvioinneissa ISI:n tai muiden vastaavien tietokantojen käyttö ei yksinomaan rankkaa jo tehtyä tutkimusta vaan se osaltaan suuntaa sitä; mitä mitataan sitä yleensä ryhdytään tuottamaan. Esimerkiksi Australiassa Queenslandin yliopiston taloustieteellisessä tiedekunnassa julkaisufoorumit on jaettu viiteen kategoriaan. Jako perustuu ISI-tietokannan antamaan kuvaan eri julkaisusarjojen arvosta. Ylimpään kategoriaan sijoitetuissa sarjoissa vain harvojen australialaisten tutkijoiden uskotaan onnistuvan julkaisemaan; parhaat tutkijat saavat yhden ja pari artikkelia julkaistuksi ko. sarjoissa koko urallaan. Toiseksi ylimässä kategoriassa 'hyvien tutkijoiden' oletetaan julkaisevan suhteellisen usein, ei kuitenkaan joka vuosi. Kolmannessa ryhmässä olevat julkaisusarjat ovat myös hyviä ja edustavat muun muassa uusien alojen kuten matkailun tutkimuksen sarjoja. Tähän kategoriaan mainitaan kuuluviksi *Annals of Tourism Research* ja *Tourism Management*. Toisin sanoen 'hyvän tutkijan' tai sellaiseksi haluavan ei ensisijaisesti oleteta julkaisevan matkailun tutkimuksen arvostetuimmista sarjoista tai muissa matkailun tutkimuksen sarjoissa vaan oman tieteenalan 'arvokkaammilla' foorumeilla (ks. myös *Tourism Management* -sarjan 26:5 keskustelu eri lehtien ja tutkijoiden rankkeerauksista).

Tässä mielessä matkailun tutkimuksen tai tarkemmin sanottuna alan sarjoissa tapahtuvan julkaisutoiminnan haasteina ovat yhä akateemiseen arvostukseen liittyvät kysymykset. Useimmiten julkaiseminen jonkin tieteenalan kuten sosiologian, historian, antropologian tai maantieteen perussarjassa on mitä todennäköisimmin akatee-

misesti meritoivampaa. Näin siitäkin huolimatta, että tieteenalasarjoissa julkaisemisen kautta ei todennäköisesti saavuta oman tutkimusalan tutkijoiden osalta parasta näkyvyyttä (ks. Hall 2005). Suomessakin Matkailututkimus -lehdessä julkaistu artikkeli saavuttanee paremmin kotimaiset matkailun tutkijat kuin Terrassa tai Sosiologi -lehdessä julkaistu tutkimus. Tulevaisuudessa arvostuksen ero matkailualan ja tieteenala-sarjojen välillä voi osin muuttua, sillä ISI -tietokantaa on pyritty viime aikoina johdonmukaisesti laajentamaan uusille kasvaville tutkimusalueille kuten matkailun ja vapaa-ajan tutkimukseen; vuonna 2008 tietokantaa laajennettiin kattamaan muun muassa *Tourism Geographies*, *Journal of Sustainable Tourism* ja *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism* sarjat.

Pohdinta

Matkailun tutkimus kasvavana ja teemoiltaan monimuotoisena ja muuttuvana alana tarvitsee kehittyäkseen arviointia ja vertailua muihin tutkimusaloihin. Esimerkiksi monet ajankohtaisista mielenkiintoisista matkailun tutkimusteemoista, kuten ilmastomuutos, kestävyys, globalisaatio, kehitysajattelu, tuotannon ja kulutuksen muuttuminen, gender, mobiliteetti yms. ovat yhteisiä monien tieteenalojen kanssa. Uusia teemoja myös syntyy jatkuvasti. Onkin helppo allekirjoittaa Williamsin ja Shaw'n (2000) vielä suhteellisen tuore näkemys siitä, ettei todennäköisesti koskaan aiemmin ole ollut yhtä mielenkiintoista ja innostavaa ajanjaksoa tutkia matkailua kuin juuri nyt. Tämä näkemys pitää paikkansa myös tulevaisuudessa – ainakin toivoa sopii että ala kehittyy myös jatkossa.

Lisääntyvä arviointitoiminta pyrkii osaltaan kehittämään tutkimusta, mutta olipa kyseessä niin sanottu rutiiniarviointi tai toimintaa aidosti arvottava ja sitä suuntaamaan pyrkivä evaluointi, niin arviointiin tulee suhtautua kriittisesti. Rutiiniarvioinnit haaskaavat paitsi ihmisten aikaa myös muita resursseja, jälkimmäisten osalta tulee puolestaan huolehtia siitä, että arviointikriteerit eivät ainakaan lähtökohtaisesti ole sopimattomia kyseisen tutkimusalan ja sen erityisluonteen suhteen.

Yleistäen voidaan sanoa, että matkailun kansainvälinen tutkimus on monessa mielessä vastannut alan perinteisiin haasteisiin kehittämällä muun muassa tutkimuksen teoreettista ja käsitteellistä perustaa ja parantamalla julkaisutoiminnan näkyvyyttä suosimalla vertaisarvioituja kansainvälisiä sarjajulkaisuja. Myös alan muun tutkimuskirjallisuuden kuten oppikirjojen julkaiseminen on aktiivista. Uudessa arviointitoiminnan kontekstissa tämä ei kuitenkaan ole kaikilta osin parantanut alan akateemista arvostusta. Samalla uusien tietokantojen ja yksipuolisten laatua ja kansainvälisyyttä mittaavien indikaattorien käytön seurauksena myös alan julkaisutoiminnan näkyvyys on muuttunut suhteellisesti huonompaan suuntaan; huolimatta siitä että matkailun tutkijat julkaisevat enenevässä määrin vertaisarvioituissa sarjoissa se ei näy vastaavassa suhteessa esimerkiksi keskeisessä ISI -tietokannassa. Kyseisen tietokannan julkaisusarjapohjan laajentaminen lievittänee ongelmaa lähitulevaisuudessa, mutta jättää edelleen pääosan sarjajulkaisuista (ja eri kielialueista) arvioinnin ulottumattomiin. Toistaiseksi esimerkiksi Google Scholarin (www.scholar.google.com) kautta hahmottuva kuva matkailun tutkimuksesta on huomattavasti monipuolisempi kuin

mitä ISI -tietokannan käyttö antaa ymmärtää. Onkin ilmeistä että paitsi matkailun tutkimusta myös sen arviointia tulee jatkossa kehittää.

Kirjallisuus

- Franklin, A. & Crang, M. (2001). The trouble with tourism and travel theory. *Tourist Studies* 1: 1, 5–22.
- Gibson, C. (2008) Geographies of tourism: internationalizing geography? *Progress in Human Geography* 32: 1, 1–16.
- Hall, C.M. (2005). Systems of surveillance and control: Commentary on “An analysis of institutional contributors to three major academic tourism journals: 1992–2001”. *Tourism Management* 26: 5, 653–656.
- Hall, C.M. & Page, S.J. (1999). *The geography of tourism: environment, place and space*. Routledge, London and New York.
- Jafari, J. (2001). The scientification of tourism. Teoksessa Smith, V. L. & M. Brent (toim.): *Hosts and guests revisited: tourism issues of the 21st century*. Cognizant, Wallingford.
- Paasi, A. (2005). Globalisation, academic capitalism, and the uneven geographies of international journal publishing spaces. *Environment and Planning A* 37: 5, 769–778.
- Sheller, M. & Urry J. (2006). The new mobilities paradigm. *Environment and Planning A* 38: 2, 207–226.
- Toivonen, T. (2006). Näissäkö se nyt on? Ajatuksia Suomen matkailututkimusta koskevien raporttien pohjalta. *Matkailututkimus* 2: 1, 76–85.
- Toivonen, T. (2007). Koulutuksen mitoitukset uusiksi. Miten käy matkailualan? *Matkailututkimus* 3:1, 113–119.
- Williams, A.M. & Shaw, G. (2000). Guest editorial: tourism geography in a changing world. *Tourism Geographies* 2:3, 239–240.